

Lausunto Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle Terrafame Oy:n akkukemikaalitehtaan ympäristöluvan muuttamisesta rautasakan käsittelyä koskevilta osin

YMPTEKLT 28.02.2024 § 22

75/11.01.00.03/2024

Ympäristötarkastaja Terrafame Oy hakee Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta muutosta Sotkamon akkukemikaalitehtaan toimintaa koskevaan ympäristölupa nro 5/2021, sellaisena kuin se on Vaasan hallinto-oikeuden päätöksellä nro 568/2023 muuttamana voimassa. Yhtiö hakee lupamääräyksen 14 muuttamista siten, että rautasakka luokitellaan jätteen sijasta sivutuotteeksi, ja lupamääräyksen 15 muuttamista siten, että rautasakka voidaan käsitellä kaivoksen bioliuotuskasoilla. Lupaa haetaan toistaiseksi voimassa olevana. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyytää hakemuksesta lausuntoa Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta 23.2.2024 mennessä. Lausunnon antamiseen on pyydetty ja saatu lisäaikaa 29.2.2024 asti.

Akkukemikaalitehdas sai ympäristöluvan tammikuussa 2021, jossa lupa rautasakan hyödyntämiseen sekundääriliuotuksessa myönnettiin määräaikaisena. Vaasan hallinto-oikeus muutti aluehallintoviraston päätöksen lupamääräyksen 15 kuulumaan seuraavasti:

”Muodostuva rautasakka on ensisijaisesti hyödynnettävä metalliteollisuuden raaka-aineena. Rautasakka on toimitettava toimintaan, jolla on ympäristölupa sekä tarvittaessa Säteilyturvakeskuksen lupa kyseisten jätteiden vastaanottamiseen ja käsittelyyn, mikäli sitä ei hyödynnetä metalliteollisuuden raaka-aineena”.

Akkukemikaalitehtaalla syntyy nikkeli- ja kobolttisulfaattien valmistuksessa rautapitoista sakkaa, kun raaka-aineena toimivasta nikkeli-kobolttisulfidista poistetaan siinä oleva rauta prosessin liuotus- ja raudanpoistovaiheissa. Akkukemikaalitehtaan raudanpoistoprosessissa syntyvä rautasakka luokituu vaaralliseksi jätteeksi. Rautasakka on pääosin hematiittia eli rautaoksidia ja sitä muodostuu vuosittain noin 15 000 tonnia. Rautasakan nikkelpitoisuus on 5-7 %, kun taas bioliuotuksessa käytettävässä malmassa nikkeliä on 0,2 %.

Sekundääriliuotuskasa luokitellaan toiminnan aikana tuotantoalueeksi ja liuotuksen päättymisen jälkeen kaivannaisjätteen jätealueeksi. Primäärialue on kaivoksen toiminnan ajan tuotantoalue. Rautasakka sijoitetaan bioliuotusalueille ensisijaisesti nikkelin talteenoton vuoksi, eikä sen katsota olevan jätelain määritelmän mukaista jätteen loppukäsittelyä. Tällä hetkellä sekundäärialueelle sijoitettavan rautasakan määrä (15 000 t/v) on noin 10–15 % sekundäärialueelle sijoitettavien sakkojen kokonaismäärästä. Rautasakan toimittamisella primäärialueelle saadaan sakassa olevat arvokkaat metallit liuotettua tehokkaammin verrattuna sakkojen sijoittamisella sekundääriliuotusalueelle. Aluksi sakka liuotetaan primääriliuotusalueella ja sen jälkeen sekundääriliuotusalueella noudattaen tavanomaisia alueiden kasaamis- ja purkuaikoja.

Mikäli rautasakkaa ei voida kuljettaa suoraan kentälle levitettäväksi, sijoitetaan sakka primääriliuotusalueelle välivarastoon. Välivarastoitava sakka

pyritään toimittamaan pääosin toimittamaan suoraan kenttien rakentamiseen ja varastoitavan sakan määrä pyritään pitämään mahdollisimman pienenä. Sakkaa varastoitaisiin arviolta enintään 1000 t. Välivarastointialueen rakenne sekä vesienhallinta vastaa primääriliuotusalueella ja sen pohjarakennetta. Missään tilanteessa rautasakkaa ei sijoiteta kalvotetun alueen ulkopuolelle.

Rautasakan sijoittamisella ei arvioida olevan vaikutuksia kasojen toimintaan, eri aineiden liukenemiseen, kasojen stabiliteettiin tai kasojen sulkemistoimiin pitkälläkään aikavälillä. Kasojen toimintaa ja kiertoliuoksen laatua seurataan osana prosessiseurantaa. Sekundäärikasojen ympäristösuojarakenteiden toimivuutta ja mahdollisia ympäristövaikutuksia seurataan tarkkailuohjelman mukaisesti, samoin primääriliuotusalueen.

Akkukemikaalitehtaan lupamääräys 14 esitetään muutettavaksi siten, että rautasakalla ei olisi voimassa olevan luvan mukaista jätenimikettä *Nikkeli- ja kobolttisulfaattien valmistuksessa syntyvä rautasakka 06 03 15** vaan nimikkeen kohdalle muutetaan *sivutuote*.

Vaasan hallinto-oikeuden päätöksellä voimassa olevan lupamääräyksen 15 mukaan rautasakka on ensisijaisesti hyödynnettävä metalliteollisuuden raaka-aineena ja toissijaisesti toimitettava kierrätettäväksi tai käsiteltäväksi toimintaan, jolla on lupa sen vastaanottamiseen ja käsittelyyn. Uusi lupamääräys 15 esitetään kuulumaan seuraavasti:

Sivutuotteeksi luokiteltava rautasakka voidaan toistaiseksi käsitellä palauttamalla se omana jakeenaan välittömästi tai lyhyen varastointiajan jälkeen liuotettavaksi bioliuotukseen ensisijaisesti primääriliuotuskasalle ja toissijaisesti sekundääriliuotuskasalle.

Mikäli rautasakalle kehittyy markkina metalliteollisuuden raaka-aineena, täydennetään tuolloin rautasakan sivutuotestatushakemusta suunniteltuun käytötarkoitukseen liittyen jätelain 5 a §:n mukaisesti.

Jätelain etusijajärjestyksen mukaisesti primäärin tai sekundäärin kasaliuotusprosessissa hyödyntäminen ja arvometallien talteenotto on rautasakan erillisloppusijoitusta tai -käsittelyä kestävämpi ja materiaalitehokas ratkaisu. Hakemuksen mukaan on etusijajärjestyksen mukaista ja ympäristön ja terveyden kannalta turvallisempaa saada rautasakalle tuotestatus ja sen sisältämät metallit hyödynnettyä, kuin perustaa rautasakalle jätteenä loppusijoituspaikka. Jätelaki edellyttää toiminnanharjoittajan tekevän mahdollisuuksien mukaan kierrätys- ja hyödyntämismenettelyjä sen sijaan, että jäte loppusijoitettaisiin kaatopaikalle.

Lisätietoja antaa ympäristötarkastaja Ilona Huttunen, p. 040 3540 586, ilona.huttunen@sotkamo.fi.

Sotkamon kunnan ympäristö- ja tekninen lautakunta lausuu hakemuksesta seuraavaa

Jätelaki edellyttää toiminnanharjoittajan tekevän mahdollisuuksien mukaan kierrätys- ja hyödyntämismenettelyjä sen sijaan, että jäte loppusijoitettaisiin kaatopaikalle, mutta koko jätteen hyödyntämistä ei edellytetä. Hakemuksessa esitettyjen selvitysten perusteella rautasakan sijoittaminen primääriliuotukseen takaisi tehokkaammat liuotusolosuhteet ja parantaisi nikkelin saantoa. Aluehallintovirasto myönsi akkukemikaalitehtaan lupapäätöksessä rautasakan kierrätyksen sekundääriliuotukseen määräaikaisena. Vaasan hallinto-oikeus muutti aluehallintoviraston päätöstä ja totesi oikeudellisessa arvioinnissaan mm. seuraavaa: ”Kun kuitenkin otetaan huomioon, että rautasakan sijoittaminen sekundääriliuotuskasalle ei korvaa kyseiseen tarkoitukseen eli metallien liuotukseen muutoin käytettäviä aineita, ja ettei rautasakkaa aiota poistaa sekundääriliuotuskasoihin liuottamisen päättymisen jälkeen, on asiassa tosiasiasa katsottava olevan kysymys akkukemikaalitehtaan tuotantotoiminnassa syntyvän jätteen loppukäsittelystä, vaikka rautasakan sekundääriliuotuskasaille sijoittamisen toissijaisena seurauksena liuotusprosessissa on arvioitu saatavan talteen rautasakan sisältämiä arvometalleja”. Nyt haettavassa muutoksessa rautasakka on tarkoitettu viedä ensisijaisesti liuotettavaksi primääriliuotukseen ja siitä kasan purun yhteydessä sekundääriliuotusalueelle. Primääriliuotusalue on koko kaivoksen toiminta-ajan tuotantoalue. Lautakunta katsoo, että riippumatta rautasakan statuksesta jätteenä tai sivutuotteena, sen kierrättäminen ensin primääriliuotuksen kautta sekundääriliuotukseen ja samalla liukenevien metallien talteen ottaminen on hyvä asia. Lautakunta katsoo myös, että rautasakan hyödyntäminen yhtiön omassa liuotusprosessissa on etusijajärjestyksen mukaista sen sijaan, että sakka toimitettaisiin loppusijoitettavaksi laitosalueen ulkopuolelle, tai rautasakalle perustettaisiin oma loppusijoituspaikka jätteenä.

Sivutuote ei ole jätelaissa tarkoitettua jätettä, eikä siihen siten sovelleta jätelain tai sen nojalla annettuja säännöksiä. Mikäli rautasakalle myönnettäisiin sivutuotestatus, sakan sijoittamiseen ei sovellettaisi vaarallista jätettä nykyisin koskevia vaarallisen jätteen kaatopaikan pohjarakenteelle asetettuja vaatimuksia jättestatuksen poistuessa. Nyt lausuttavana olevan lupahakemuksen mukaan on etusijajärjestyksen mukaista ja ympäristön ja terveyden kannalta turvallisempaa saada rautasakalle tuotestatus ja sen sisältämät metallit hyödynnettyä, kuin perustaa rautasakalle jätteenä loppusijoituspaikka. Lautakunta toteaa, että sivutuotestatuksen myöntämistä rautasakalle tässä vaiheessa tulisi harkita tarkasti. Lautakunta katsoo myös, että rautasakan sijoittaminen sekä primääri- että sekundääriliuotuskasaille tulisi sallia vain määräajaksi. Mikäli määräajan kuluessa havaitaan, että rautasakan sijoittaminen primääriliuotusalueelle ja siitä edelleen sekundääriliuotukseen ei aiheuta haitallisia ympäristövaikutuksia tai rautasakalle ilmenee kaupallinen hyödyntämismahdollisuus, voitaisiin sivutuotestatus myöntää.

Päätös

Ympäristö- ja tekninen lautakunta hyväksyi teknisen johtajan ehdotuksen.

Ympäristötarkastaja Ilona Huttunen oli asiantuntijana tämän pykälän esittelyn aikana ja poistui kokouksesta klo 18.01.

Otteet

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Ympäristötarkastajat